

Jaargang 5 • nummer 2
April 2007
Tweemaandelijks nieuwsbrief

Ver. Uitg.: Gerolf Annemans,
Madouplein 8 bus 9, 1210 Brussel.

1

• Aluminiumfolie en
plastic bestek redden
begroting Verhofstadt?!

2

• Verhofstadt of
Dehaene? Rapport
van 8 jaar paars

3

• Rapport van 8 jaar
paars
Vervolg

4

• Rapport van 8 jaar
paars
Slot

www.ondernemendvl.org

Fiscale druk op arbeidsinkomen 2006

(loonwig, in % totale loonkost)
Alleenstaande zonder kinderen,
gemiddeld loon

België	55,4%
Duitsland	52,5%
Hongarije	51,0%
Frankrijk	50,2%
Oostenrijk	48,1%
<hr/>	
Eu-15	42,6%
OESO	37,5%
<hr/>	
Australië	28,1%
Ierland	23,1%
Nieuw Zeeland	20,9%
Korea	18,1%
Mexico	15,0%

Bron: Oeso, Taxing Wages, februari 2007

Aluminiumfolie en plastic bestek moeten begroting Verhofstadt redden

Midden maart trok de paarse regering zich terug in Leuven om de begrotingscontrole rond te krijgen. De begroting moet koste wat kost een overschot halen in 2007, toch op papier. De reeds bij de opmaak aangekondigde eenmalige maatregelen ten belope van 1,25 miljard euro bleken inmiddels niet meer voldoende om het beoogde surplus van 900 miljoen euro of 0,3% van het BBP te realiseren. Traditioneel moesten Verhofstadt en Co op zoek naar nieuwe inkomsten. Even traditioneel bleek alweer een meer en hogere belastingen de gemakkelijkste oplossing.

De top van Leuven vond het opportuener de belastingverhoging te camoufleren met een groen sausje. Kwestie van criticasters - zelfs degenen die de globale opwarming niet in twijfel trekken - de mond te snoeren. De taks komt er op wegwerpverpakkingen, plastic zakken en bestek, huishoudfolie, kortom op consumptieartikelen die dagelijks massaal worden gebruikt. Aangezien de beoogde opbrengst van 320 miljoen euro niet haalbaar blijkt, zijn extra opbrengsten nodig.

Ook de klassieke melkkoe, de auto, moet het ontgelden. Deze keer worden de verkeersbelastingen, nochtans gewestelijke materie, geïseerd. De CO2 uitstoot komt in de plaats van de klassieke fiscale PK's om de belasting op inverkeersstelling en de verkeersbelasting te berekenen. Daarenboven was de regeringstop zinnens de dieselmotor te laten opdraaien voor het tekort op de begroting. Lagere accijnzen deden in het verleden veel chauffeurs overstappen van een benzine- naar een dieselwagen. Blijkbaar heeft enkel de schrik voor een nieuwe verkiezingsnederlaag de regeringspartijen er voorlopig van weerhouden een extra dieselbelasting in te voeren. Al even gebruikelijk moet ook nu weer de strijd tegen de sociale fraude samen met zijn evenknie de fiscale fraude, een dooddoener bij iedere begrotingsopmaak en -controle, 65 miljoen euro in het laatje brengen. De aanpak van illegale gokkantoren (30 miljoen euro) en de confiscatie van het overschot op de sociale zekerheid moeten het laatste gat in de federale begroting opvullen en de paarse uitgaven dekken.

Gepalaver over roetfilters, fiscale voordelen bij de installatie van zonnepanelen en de verhoging van het maandelijks kindergeld met 20 euro voor alleenstaanden moet de indruk wekken dat België effectief een milieubewuste sociale welvaartstaat is. De werkelijkheid, de voortdurende geldhonger van Verhofstadt, is echter dramatisch. Ondanks de op het begrotingsconclaaf bestelde nieuwe inkomsten, is de regering volgens het Rekenhof te optimistisch. De controle-instelling vreest dat het begrotingsresultaat voor 300 miljoen euro overschat is.

Verhofstadt won in 1999 met de stellige belofte de belastingen te verlagen. Zeven jaar later zijn nieuwe lasten en verhogingen van bestaande belastingen schering en inslag. De jaarlijkse statistieken van verschillende prestigieuze instellingen wijzen helaas niet op beterschap. Volgens de OESO zijn Belgische loontrekkenden nog steeds kampioenen in het betalen van belastingen. Een vrijgezel met een gemiddeld loon staat maar liefst 55,4% af aan de fiscus. In de Eurostat-statistieken inzake fiscale druk blijft België met 47,7% in 2005 trouw op zijn derde plaats na Zweden en Denen. Enkel de NBB ziet een lichtpuntje. Volgens een eerste en voorlopige raming van deze Belgische instelling zou de totale fiscale druk in 2006 lichtjes afnemen tot 44,2% tegenover 44,8% het jaar voordien. Mogelijk, maar dat blijkt voorlopig toch niet uit de Eurostat- en Oeso-cijfers. De invoering van nieuwe en verhoging van bestaande belastingen staat trouwens haaks op de doelstelling om de fiscale druk te doen dalen.

Verhofstadt trekt naar de kiezer met de belofte de belastingen te verlagen en te vereenvoudigen. De echo van 1999 is niet verdwenen. Hopelijk herhaalt de geschiedenis zich niet.

Verhofstadt of Dehaene? Rapport van 8 jaar paars

Zeven begrotingsevenwichten op een rij. Op het eerste zicht rijdt Verhofstadt dan ook een perfect budgettair parcours. Maar schijn bedriegt. Niet alleen worden de cijfers betwist (Eurostat houdt het op een tekort van 2,3% in 2005), ook structureel is er sprake van een deficit. Het blazen van Verhofstadt heeft dus minstens enkele krassen opgelopen. Is paars wel zo succesvol als het zelf beweert of presteerde de regering Dehaene beter?

Net als Verhofstadt was Dehaene premier in twee regeringen. Jean-Luc Dehaene komt in maart 1992 aan de macht en blijft premier tot juni 1999 wanneer Verhofstadt het roer overneemt. De eerste minister maakt er geen geheim van nog een derde ambtstermijn te ambiëren.

EU= Eurozone. Staatsschuld: bruto bedragen volgens Maastricht definitie. EU schuld cijfers 2006 i.p.v. 2007. Tewerkstellingsgraad: 2005 i.p.v. 2007. Belgische schuld 2007: toestand op 31 maart 2007. Primair saldo EU 1992: cijfer 1996, voordien niet beschikbaar. Economische groei onder Verhofstadt geeft een vertekend beeld door de hoge groei bij de aanvang en einde periode. Het echte gemiddelde komt in de buurt van 2% en ligt hiermee even hoog als gemiddelde onder Dehaene. Bronnen: Belgostat (NBB), INR, EC, Eurostat, Planbureau, Oeso.

Dehaene: budgettair puin ruimen

Begin de jaren negentig van vorige eeuw waren de Belgische overheidsfinanciën nog steeds een budgettair kerkhof. Nochtans namen de verschillende regeringen Martens het decennium voordien radicale maatregelen om de ontsporing te stoppen, zoals de devaluatie van de Belgische frank, loonmatiging, besparingen en prijsblokkeringen. Spaar- en saneringsplannen, gekoppeld aan steeds strengere begrotingsnormen, volgden elkaar op. Tussen 1980 en 1990 verdriedubbelde de publieke schuld, van 70 miljard tot 210 miljard euro en bedroeg het gemiddelde overheidsstekort 12%. In 1990 volgde, na een kortstondige economische heropleving, een nieuwe wereldrecessie. De werkloosheid begon terug te stijgen voornamelijk als gevolg van de toegenomen arbeidskosten. De conjunctuur, maar ook besparingsmoetheid, hadden een onmiddellijk effect op de overheidsfinanciën. Het begrotingstekort nam terug toe en de rentesnieuwbal dook opnieuw op met een forse toename van de schuld als gevolg. Dehaene erfde een budgettair moeras van zijn voorganger.

De begroting dreigde opnieuw volledig te ontsporen. Het Verdrag van Maastricht (1992) verplichtte de Belgische regering echter de saneringspolitiek te hervatten. Om het rente- en wisselrisico te verkleinen was de Belgische frank reeds in 1990 gekoppeld aan de Duitse mark. In 1993 - het jaar waarin de schuld 138% BBP bereikte en boven de psychologische grens van 10.000 miljard BEF of 250 miljard euro - lanceerde premier Dehaene zijn meerjarenplan om te voldoen aan de toetredingsvoorwaarden voor de Europese en Monetaire Unie (EMU). Het crisisplan omvatte nieuwe besparingen, belastingsverhogingen (ondermeer ingevolge van een hervorming van de financiering van de sociale zekerheid) en privatiseringen. De soberheidsmaatregelen begonnen in het scharmierjaar 1994 hun vruchten af te werpen. Na een bijna onafgebroken jaarlijkse stijging sinds 1975 begon een daling van de schuldratio. De dalende rente en de stijging van het

primair saldo deden de rentesnieuwbal wegsmelten. Het deficit op de begroting nam af om in 1997 onder de 3% - het maximaal toegelaten tekort onder het Verdrag van Maastricht - te zakken. Op de Europese Top van Brussel (mei 1998) werd beslist welke landen initieel zouden toegelaten worden tot de Eurozone. Een belangrijk moment voor België, dat wegens zijn enorme schuld niet voldeed aan de convergentiecriteria van Maastricht en dus dreigde buiten de boot te vallen. Dehaene slaagde erin een deliberatie uit de wacht te slepen, echter onder strenge voorwaarden: vanaf 1999 moest België een primair overschot van 8% saldo en een begrotingsoverschot van 2,7% realiseren. De premier beloofde enkel het primair saldo rond de 6% te stabiliseren en de schuld versneld af te bouwen. Het saneringsbeleid van Dehaene, maar ook de forse verbetering van de conjunctuur tussen 1997 en 2000 toen de economie met bijna 4% groeide, legden de basis voor de budgettaire realisaties van Verhofstadt. In 2000 werd voor het eerst in 50 jaar een evenwicht op de begroting bereikt. Het primair saldo liep op tot 7% en was eindelijk voldoende om de rentelast volledig te dekken. De regering Verhofstadt I begon haar ambtstermijn in juni 1999 dan ook in een uitermate gunstig economisch en relatief goed budgettair klimaat.

Euforie bij Verhofstadt

Het begrotingsevenwicht en de robuuste groei leidden tot euforie bij de nieuwe paarsgroene bewindsploeg. De regering beloofde uitdrukkelijk een blijvend overschot op de begroting, oplopend tot 0,7% in 2005. De nieuwe minister van Begroting Vande Lanotte voerde in 2000 het goudhamsterprincipe in: een zeer voorzichtige inschatting van de economische parameters moest zorgen voor een conjunctuurbuffer om eventuele budgettaire tegenvallers op te vangen. Op 17 oktober 2000 schiep de Ministerraad een belangrijk precedent: de verkoop en wederinhuur van een aantal kantoorgebouwen moest bijdragen tot het overschot in 2001. Het goudhamsterprincipe was ondertussen geen lang leven beschoren. De regering verkoos de primaire uitgaven te verhogen in plaats van een buffer voor de toekomst op te bouwen. De ontzuivering zou echter snel volgen. De mondiale verslechtering van de economische conjunctuur leidde reeds in 2001 tot een forse groeivertraging in België: amper 1% tegenover 4% het jaar voordien. Door de conjunctuurromslag ontstonden tekorten waardoor enkel nog eenmalige maatregelen het begrotingsevenwicht konden redden. Van een snelle opbouw van begrotingsoverschotten was geen sprake meer. Integendeel, enkel dankzij veel creativiteit, budgettaire spitstechnologie en uitverkoop van de overheidsactiva zal de minister van Begroting er de volgende jaren amper in slagen een evenwicht te realiseren. Om het hoofd te bieden aan de aanstormende vergrijzing, besliste de regering onder impuls van Vande Lanotte eind 2001 een pensioenspaarpot, het Zilverfonds, op richten. Het fonds zou al vlug tot alibi verworden om de budgettaire teugels te vieren en de begrotingsobjectieven af te zwakken.

Een creatief begrotingsbeleid

Sinds 2001 is de verkoop van gebouwen een jaarlijkse constante in de begrotingen. In 2003 boorde de regering een nieuwe inkomstenbron aan: de overname van pensioenfondsen. Het Belgacomfonds was meteen goed voor 5 miljard euro aan lopende ontvangsten én aan kapitaal voor het Zilverfonds. Enkel een politieke koehandel kon Eurostat overtuigen de boekhoudkundige verwerking van deze

operatie te aanvaarden. De volgende begrotingsjaren wordt nog beslag gelegd op pensioenreserves van Belgocontrol, Biac, Havenbedrijf Antwerpen en de NMBS. Voor 2007 is 500 miljoen euro in de begroting ingeschreven, echter zonder de geïmplementeerde pensioenfondsen te vermelden. In 2004 verkocht de regering schuldvoordringen in de sociale sector (met name de Alesh en Credibe-fondsen) voor ruim 6 miljard euro. In 2005 ontdekte Verhofstadt een nieuwe financieringsbron: de effectivering van belastingschulden. In 2007 bracht deze techniek in totaal reeds bijna 1,4 miljard euro op in de lopende begrotingen. Het weekblad Trends berekende op basis van cijfers van studiedienst Ceder dat deze eenmalige maatregelen - verkoop gebouwen, schuldvoordringen, effectivering belastingvoordringen en de overname van de pensioenverplichtingen - in de periode 2001-2007 oplopen tot maar liefst 16,4 miljard euro. Meer dan 16 miljard euro aan activa die verdwenen is uit het patrimonium van de staat, terwijl de toekomstige verplichtingen (vooral huur- en pensioenkosten) op termijn aanzienlijk zullen stijgen.

Bovenstaande opsomming is bij lange na niet volledig. In 2002 volgde het ankerprincipe het goudhamsterprincipe op. Om de uitgavenstijging af te remmen mogen de departementen sindsdien maandelijks maximaal één vijftiende van hun budget uitgeven. Liggen de facturen hoger, dan wordt de betaling ervan uitgesteld terwijl inningen daarentegen waar mogelijk vervroegd worden. De lijst met conjuncturele maatregelen en truken van de voor wordt steeds langer en inventiever. De overname van de historische NMBS-schuld in 2005, goed voor 7,4 miljard euro, was voor Eurostat duidelijk een brug te ver. Ondanks verwoed diplomatiek overleg verwoed de Europese statistische dienst de boekhoudkundige constructie waardoor de Belgische begroting in 2005 in feite afsloot met een tekort van bijna 6,9 miljard euro of 2,3% van het BBP. De Belgische creativiteit krijgt meer kritiek vanuit het buitenland. Gerrit Zalm, de voormalige Nederlandse minister van Financiën, meent dat België met zijn jaarlijkse eenmalige maatregelen mogelijk de Europese begrotingsregels overtreedt. Al in 2004 beloofde Vande Lanotte dat het betreffende jaar een overgangsjaar was inzake het gebruik van de conjuncturele maatregelen. In de toekomst zou enkel nog voor structurele financiering. Toch wordt er voor de volgende begrotingen alweer kwistig gebruik van eenmalige operaties. Ook voor de begroting 2007 is dit het geval. Aangezien de regering wettelijk verplicht is een overschot van (slechts) 0,3% te behalen - na een paar jaar uitstel wordt eindelijk een aanvang gemaakt met de structurele financiering van het Zilverfonds - moet er dit jaar ongeveer 900 miljoen euro extra gevonden worden. De minister van Begroting had naar eigen zeggen genoeg aan 'maar' 1,25 miljard euro of 0,4% BBP aan eenmalige maatregelen (naast enkele structurele, vooral fiscale) om de doelstelling te halen. Nochtans blijkt dat in 2007 voor niet minder dan 3 miljard euro - 1% van het BBP - aan dergelijke ingrepen is voorzien.

Natuurlijk zijn dergelijke operaties geen monopolie van Verhofstadt en Co. Ook Dehaene nam zijn toevlucht tot éénmalige operaties zoals de verkoop van goud en van andere overheidsactiva. Het grote verschil met Verhofstadt ligt in de periodiciteit ervan en van de bestemming van de inkomsten. Dehaene nam slechts zeer sporadisch zijn toevlucht tot dergelijke uitzonderlijke middelen en gebruikte de opbrengsten daarenboven voornamelijk om de publieke schuld effectief af te bouwen - na een continue stijging sinds 1950 daalde de nominale schuld in 1996 met goed 1,4 miljard euro. Verhofstadt daarentegen ziet ze als een continue financieringsbron voor de lopende begroting én telt ze 'en passant' nog eens bij het kapitaal van het Zilverfonds.

Hogere belastingen

De eenmalige operaties volstaan echter niet om de toenemende primaire uitgaven te financieren. Nieuwe en hogere belastingen zijn ook onder Verhofstadt geen uitzondering, integendeel. Hogere accijnzen op brandstoffen en tabak zijn een quasi jaarlijkse gewoonte geworden. Heffingen op ondermeer energie, op wegwerpverpakkingen, op bepaalde spaar- en verzekeringsproducten, op bedrijfsvoertuigen... moeten de negatieve budgettaire effecten van de hervorming van de personenbelastingen en de beperkte verlaging van de loonlasten (voor een aantal doelgroepen) compenseren. Onder Verhofstadt daalt de fiscale druk niet. Volgens Eurostat stijgt de totale belastingdruk zelfs tussen 2000 en 2005 van 47,3% tot 47,7% van het BBP. Hiermee blijft België royaal op de derde plaats na Zweden (52,1%) en Denemarken (51,1%). In de EU daalde de gemiddelde fiscale druk wel. In de 12 landen van de Eurozone ging de druk van 42,6% (2000) tot 41,2% (2005). Voorlopige cijfers van de Nationale Bank van België suggereren een lichte daling in 2006 van ongeveer 0,5%, waarbij een daling van de inkomsten uit lasten op arbeid gedeeltelijk teniet wordt gedaan door een stijging van ontvangsten in de vennootschapsbelasting en in de indirecte belastingen. Indien de daling van de fiscaliteit in 2006 bevestigd wordt, dan zit de belastingdruk op ongeveer hetzelfde niveau van 2000.

De omgekeerde sneeuwbal

Zonder de eenmalige en fiscale ingrepen zou een, zelfs papieren, begrotingsevenwicht een veel moeilijker oefening geweest zijn. Nochtans profiteerde ook Verhofstadt met de gestage daling van de rentevoeten van een meerjaarlijkse budgettaire meevaller. Natuurlijk ligt de evolutie van de internationale rentevoeten aan de basis ervan. In 1990, toen België zijn monetaire politiek koppelde aan het conservatieve beleid van de Duitse Bundesbank, bedroeg de 10-jarige rente nog meer dan 10%. In 1999, bij het einde van het tijdperk Dehaene, was de rentevoet reeds gedaald tot 4,75%. Na een korte opstoot tot gemiddeld 5,7% in 2000 bereikte de lange rente een naoorlogs dieptepunt van 3,08% in september 2005 om daarna terug te stijgen tot ongeveer 4,2% eind april 2007.

Sinds 1999 is de ECB verantwoordelijk voor het Europese monetaire beleid en bepaalt in deze hoedanigheid de hoogte van het belangrijkste referentietarief voor de korte (of driemaandelijkse) rente in de eurozone, namelijk de herfinancieringsrente. Deze rentevoet - en vooral de inschatting van de toekomstige evolutie ervan - is een belangrijke parameter in het begrotings- en fiscaal beleid en heeft een directe invloed op de economische groei. Tussen mei 2000 en juni 2003 voerde de ECB een erg expansief beleid en verlaagde de rente in verschillende stappen van 4,75% tot 2%. Anderhalf jaar later, in december 2005 volgde een eerste verstrakking tot 2,25%. Sindsdien wordt de restrictieve politiek verdergezet. Momenteel bedraagt de korte rente 3,75% terwijl algemeen nog een verdere verhoging tot 4,25% verwacht wordt tegen eind 2007.

Natuurlijk had deze (aanvankelijke) renteverlaging positieve gevolgen voor de jaarlijkse rentelasten op de nog steeds veel te hoge Belgische openbare schuld. Terwijl het decennium 1980 gekenmerkt werd door een sneeuwbaaleffect, ontstond in de jaren '90 de omgekeerde sneeuwbal. In 1992 was de rentelast opgelopen tot meer dan 20 miljard euro wat neerkwam op nog steeds goed 11% van het BBP. Bij het einde van de regeerperiode van Dehaene was de rentelast gedaald tot 16,3 miljard euro of 6,8%. Ondertussen steeg het primair saldo van 3% (1992) tot 6,3% (1999). Hierdoor kon Dehaene, mede geholpen door de goed getimede maar relatief minimale verlaging van de nominale schuld in 1996 en 1998, zijn felbegeerd toegangsticket tot

de Eurozone in de wacht slepen. Verhofstadt I kreeg aanvankelijk te maken met een lichte stijging van de rentelast tot 16,8 miljard euro in 2002 waarna de daling zich verder zette tot 12,8 miljard 4 jaar later. Een besparing van gecumuleerd 4 miljard euro voor Verhofstadt. Deze vrijgekomen middelen werden echter niet aangewend om de publieke financiën verder te saneren of een overschot op de begroting op te bouwen, maar diende enkel en alleen om de primaire uitgaven te verhogen. Het primair saldo viel dan ook drastisch terug van 7% in 2002 tot nog ongeveer 4,2% in 2006. Gezien het trager tempo van de daling van de rentelast vanaf 2005 en de onmiskenbare stijging van de rentevoeten, valt het te betwijfelen of het primair saldo in 2007 - de prognose van de NBB gaat uit van 3,4% - zal volstaan om de rentelast te betalen.

Aangezien de nominale schuld onder Verhofstadt globaal niet daalt, is de terugval van de schuldgraad uitsluitend te danken aan de verlaging van de rentelast, maar vooral aan de economische conjunctuur. De stijging van de rente maakt de afhankelijkheid van de conjunctuur enkel maar groter.

Macro-economische realisaties

De economische groei van een kleine open economie wordt uiteraard vooral bepaald door de Europese en zelfs mondiale conjunctuur. Met gemiddeld ruim 2,2% reële groei per jaar tijdens hun regeerperiode scoren Verhofstadt en Dehaene even hoog. Al bij al een bescheiden prestatie, maar volledig in lijn met de Europese trend. Wel ligt de jaarlijkse Belgische groei het laatste decennium steeds iets boven deze in de Eurozone. De betere groei vertaalt zich echter niet in betere prestaties op de arbeidsmarkt. In de jaren '90 daalt de Belgische werkloosheid aanzienlijk en blijft onder het Europees gemiddelde. De groeivertraging van 2001 resulteerde in een toename van de werkloosheid. Ondertussen ligt de Belgische werkloosheidsgraad boven deze van de Eurozone: de economische heropleving zorgt in de Eurozone voor een aanzienlijke daling van de werkloosheid terwijl dit in België in veel mindere mate het geval is. Deze evolutie blijkt ook uit de tewerkstellingsgraad. Traditioneel behoort de Belgische tewerkstellingsgraad tot de laagste van Europa. Ondanks de vele beloftes van Verhofstadt - onder meer de 200.000 jobs - neemt het verschil met Europa toe. Volgens prognoses zal de Belgische tewerkstellingsgraad in 2007 blijven steken op 62,8% tegenover 66,8% in de Eurozone. Daarenboven is het voornamelijk de overheidssector die - rechtstreeks of onrechtstreeks, bijvoorbeeld via de dienstencheques - zorgt voor de toename van jobs. De daling het saldo van de lopende rekening tenslotte, wijst op een achteruitgang van de Belgische concurrentiepositie. De lopende rekening, een goede indicator voor de evolutie van de buitenlandse handel, daalt van gemiddeld 5,3% onder Dehaene tot ruim 3% onder Verhofstadt. Ook al blijft het saldo nog ruim positief, toch duidt de achteruitgang op een aanzienlijk verlies van marktaandeel in het buitenland.

Paars of rooms?

De taak van Dehaene bestond vooral uit het ruimen van de puinhopen, achtergelaten door zijn voorganger en partijgenoot. De sanering van de financiën was zijn absolute prioriteit. Er was geen alternatief. Indien België geen poging deed toch maar enigszins te voldoen aan de convergentiecriteria zoals vastgesteld in het Verdrag van Maastricht zou het de Eurotrein missen en verworden tot de paria van de Europese Unie, de ultieme vernedering voor één van de stichtende landen van de EU. De-

haene stond met zijn rug tegen de muur. Zijn verschillende besparingronden, belastingverhogingen en soberheidsmaatregelen wierpen hun vruchten af; België trad toe tot de Eurozone en het begrotingsevenwicht kwam in het vizier.

Verhofstadt beloofde een overschot op korte termijn en een daling van de fiscaliteit naar het niveau van de ons omringende landen in zijn eerste regeerakkoord. Beide doelstellingen zijn niet gerealiseerd. De naar eigen zeggen ononderbroken reeks van begrotingsevenwichten werd niet alleen door Eurostat doorprikt - het 'NMBS-tekort' van 2,3% in 2005 - maar bestaat daarenboven vooral uit cosmetische ingrepen en camouflage die trouwens een zware hypotheek vormen op de toekomst. Structureel is ze zelfs geen evenwicht. Ook de Oeso stelt in haar jongste economisch rapport over België (maart 2003) dat de eenmalige maatregelen, geraamd op jaarlijks gemiddeld 0,5% BBP, de noodzaak tot structurele aanpassingen uitstellen. Met 3 miljard euro eenmalige ingrepen of een structureel tekort van 1%, lijkt de begroting 2007 verder van een structureel evenwicht dan voordien. De (voorlopig?) laatste begroting onder Verhofstadt is een fata morgana, meer dan ooit gebaseerd op budgettaire drijfzand.

De daling van de lange rente en de versoepeling van het Europees monetair beleid ligt aan de oorzaak van de forse rentemeevaller, wat onmiskenbaar heeft bijgedragen tot de sanering van de publieke financiën. De daling van de rentelasten leverde voor zowel Dehaene als voor Verhofstadt bijkomende middelen op. Dehaene gebruikte ze voor de opbouw van het primair saldo, Verhofstadt voor de verhoging van de primaire uitgaven. Behoudens een eerder symbolische schuld daling in 1996 en 1998 en ondanks de gunstige rente-evolutie is geen van beide regeringsleiders er in geslaagd de nominale schuld af te bouwen. Door het sinterklaasbeleid van Verhofstadt halveerde het door Dehaene opgebouwde riante primair saldo. Het louter in stand houden ervan, gekoppeld aan de lagere rentelast had automatisch tot een begrotingsoverschot geleid. Aangezien de budgettaire marge volledig verdwenen is door de hogere uitgaven, kan de stijgende rente nog zorgen voor een tegenvaller op de begroting.

Verhofstadt dankte zijn premierschap aan de belofte om de belastingdruk te verlagen. Na twee decennia stijgende belastingen was dit zeker geen overbodige luxe. Van een verlaging is echter niets in huis gekomen, een stagnatie van de totale druk is het hoogst haalbare gebleken. De lichte daling van de lasten op arbeid voor bepaalde doelgroepen wordt meer dan gecompenseerd door hogere indirecte lasten en het eenmalig knippen plakwerk. Misschien één troost voor Verhofstadt: een stagnatie van de belastingdruk is toch beter dan de stijging onder zijn voorganger.

De eindbeoordeling over 8 jaar paars kan best samengevat worden met het jongste begrotingsadvies van de Hoge Raad van Financiën (maart 2007). Een voortzetting van het huidig beleid maakt de factuur onbetaalbaar voor de toekomstige generaties. Volgens de Raad is er slechts één beleid mogelijk om een nieuw failliet te voorkomen: een begrotingsoverschot van 2% tegen 2012, besparen op de uitgaven buiten vergrijzing, een tewerkstellingsgraad van 70% én een belastingdruk van constant 45% van het BBP tot 2050. De conclusie is duidelijk: Verhofstadt heeft niet alleen gefaald over de ganse lijn, hij hypothekeert daarenboven het beleid van zijn opvolgers voor de volgende decennia. Een beleid gebaseerd op het advies van de Hoge Raad zal leiden tot een verdere achteruitgang van de concurrentiepositie wat op zijn beurt een verslechtering van de openbare financiën zal veroorzaken en aldus de concurrentiepositie verder verzwakt. Een nieuwe vicieuze cirkel, met dank aan de staatsman Verhofstadt.